

СОЦІАЛЬНІ ЗМІНИ ЯКІ ПРИЗВОДЯТЬ ДО СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Шевель І. П.

Київський національний університет культури і мистецтв,
вул. Є.Коновальця, 36, м. Київ, 01133,
email: Shevelinna@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>

Костиця І. О.

Київський національний університет культури і мистецтв,
вул. Є.Коновальця, 36, м. Київ, 01133
<https://orcid.org/0000-0003-2654-8472>

В статті розкрито проблеми конфліктів, які пов'язані з соціальними змінами суспільства. Конфлікт охоплює всі сфери людського життя (соціальну, економічну, політичну, культурну, духовну) і вивчається різними напрямками наукового вчення. Охарактеризовані дослідження сучасних практик у соціології конфлікту. На основі досліджень проаналізовано причини, предмет соціального конфлікту на соціальні зміни в сучасному суспільстві. В статті порушуються вивчення етапів та методів аналізу поняття “конфлікт” і його приналежність до соціального. Теоретико-методологічні підходи підкріплені даними громадської думки за останній період вивчення соціальних конфліктів в українській державі. Соціальні зміни в суспільстві супроводжують соціальні конфлікти в суспільстві.

Ключові слова: соціальний конфлікт, соціальні зміни, конфлікт. соціологія конфлікту.

Актуальність дослідження. Соціальні конфлікти проявляються в реалії нашого життя своєрідним способом. Вони породжені соціальними протиріччями, які сталися в кризовому стані суспільства. В науковій літературі образ конфлікту охоплює соціальні ситуації, які реагують на соціальні зміни в суспільстві. В глобальному світі існує гостра проблема до прояву та виникнення соціальних конфліктів. Соціальні зміни в суспільстві не завжди сприймаються позитивно і в більшості своєї природи призводять до різноманітних конфліктів, таких як: миттєвих, гострих, тривалих, які потребують науково-теоретичного аналізу та дослідження. Конфлікти будь-якого

потребують науково-теоретичного аналізу та дослідження. Конфлікти будь-якого виду, соціальні чи політичні, виконують важливу соціальну роль в суспільстві, яка має велику силу вирішення, розв'язання, налагодження, стабілізації соціальних процесів.

З тією кількістю соціального напруження, соціальних конфліктів, які відбиваються реакцією неспокійного стану в суспільстві, стає позитивним поштовхом в розвитку соціальних протиріч. На жаль, це є буденним явищем сьогодення, обійти його не можливо, соціокультурний розвиток взяв напрямом до проблем, які пов'язані з соціальними конфліктами. Дослідження соціального конфлікту, як вважають багато дослідників несе прикладний характер.

Глобалізаційні проблеми, глобальні зміни, суперечки, труднощі, соціальні напруження, тотально змінює сучасний світ, створює новітні ризики, кризи, виклики, ситуації, стани для нових соціальних конфліктів [7, с. 32-110].

Загострення, наростання конфліктів відбувається з боку економіки, політики, освіти, науки, медицини, культури, екології.

Як стверджував В.В.Танчер, що в соціології існує різне бачення предмету до вивчаемого явища, це однозначно відноситься до всіх наук, але вивчення поняття конфлікту в соціології, відноситься до аналізу критеріїв пізнання, методів регулювання, методологічно-емпіричних показників, аналізу соціального феномену конфлікту [6]. По-друге, як вважав Дж. Рітцер, що вивчення соціального конфлікту є вивчення парадигми соціальних фактів [4, с.154]. Вчення конфліктної парадигми пов'язується з теоріями конфліктів Л.Козера, Р.Дарендорфа, Г.Зімеля, К.Маркса та інших.

Мета роботи пов'язана з вивченням соціального конфлікту з боку соціальних змін, які відбуваються в суспільстві і в цілому на глобальному просторі. Предметом дослідження є опис соціального напруження, конфлікту на основі емпіричних показників.

Аналіз останніх досліджень Ця проблема вивчається такими українськими вченими, з боку соціології як: Є.Головаха, А.Хижняк, А.Ручка, В.Танчер, В.Паніотто, В.Бакіров, І.Попов, М.Паращевин, Л.Сокурнянська, І. Бекешкіна, М. Пірен, І.Шевель та ін., з боку зарубіжних соціологів, велику увагу приділяли Л.Козер, Р.Дарендорф, Г.Зіммель, К.Маркс, К. Боулдінг, Р.Колінз, Т.Гоббс, Т.Парсонс, М.Вебер та інші.

Виклад основного матеріалу. Сучасні суспільні процеси трансформуються і це породжує нестабільність, супротив по різних причинах в політичному, економічному, соціальному, культурному, соціально-психологічному розвитку, погіршенням рівня життя, втратою гарантій, незахищеності, стурбованості на всі ці соціальні процеси та зміни в суспільстві, в яких треба проводити взаємозалежність і пов'язувати з природою людини.

Як зазначав Р. Дарендорф, що структурні соціальні зміни, які можна тлумачити

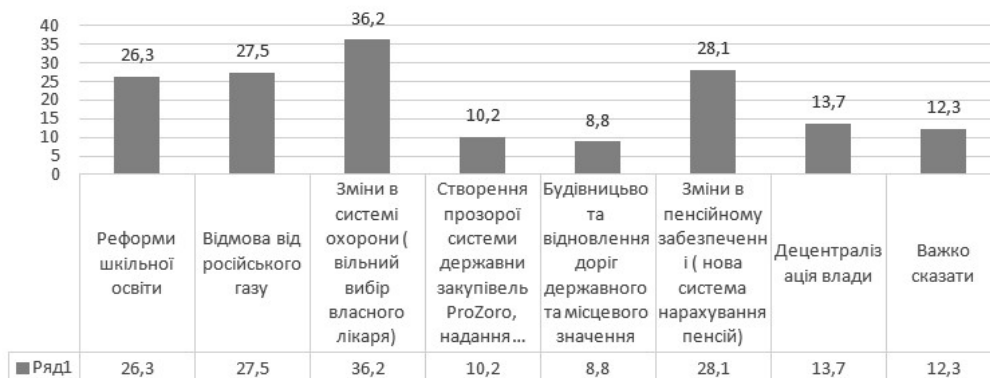
з боку класового конфлікту є об'єктивними змінами, які захищають, які можна поділити на явні і приховані інтереси і які входять до структури соціальних змін. З своєї позиції Р. Дарендорф показує, що всі зміни можуть набирати масштабність і їх треба розглядати з двох сторін: радикальність структурних змін і раптовість структурних змін [1, с. 25]. Підтверджуючи проблему виникнення соціальних конфліктів через зміни в суспільстві завдяки сучасним дослідженням соціальної зміни, виявляти механізм їх регулювання та контролю, шляхи гармонізації суспільства, яка сприймається як стабілізуючий чинник. За даними соціологічного моніторингу, який був проведений Інститутом соціології НАН України в 2019 році, проведено аналіз признаков, які мають найбільші показники для вивчення ситуації в суспільстві завдяки соціальним змінам, які призводять до конфліктів. Нижче в таблицях наведено приклади, стосовно того, як впливають соціальні зміни на життя населення. В таблицях (скорочені дані багатьох ознак) [8,с.433].

Найбільш негативно вплинула на життя країни і населення в цілому соціальна зміна в системі охорони здоров'я,(вільний вибір власного сімейного лікаря), це становить 36,2%, але це не має стовідсоткової дієвості і неабиякі труднощі, які покладені на сімейних лікарів і труднощі від яких потерпають пацієнти, можливо з часом ця реформа принесе позитивні відгуки, порівняно з сьогоднішнім. На другий план з гострою проблемою виступає зміна в пенсійному забезпеченні, нова система нарахування пенсій для покращення життя пенсіонерів - 28,1%, цією реформою займається Міністерство соціальної політики на Світовий банк в Україні, наступним болючим признаком із самих вибраних великих показників, це відмова від російського газу, що становить 27,5%, а також не пройшла поза увагою і шкільна реформа, запровадження 12-ти річної шкільної освіти, різні форми навчання, вибір предметів, призвело до бурхливого обговорення та критики серед депутатів та політиків і відзеркалилося в настроях населення та конфліктні реакції, що становить 26,3%. Майже приблизно в середньому коливання 10% відбувається серед проблем, які пов'язані з будівництвом доріг, децентралізацією влади та створення прозорої системи державних закупівель з програмою ProZoro. Всі ці зміни поки не набирають великої значимості серед населення країни. (Див. Таб.1)

Табл.1

Найбільші зміни, які негативно впливають на життя країни.

Спробуйте оцінити, які з цих змін найбільш негативно вплинули на життя країни?

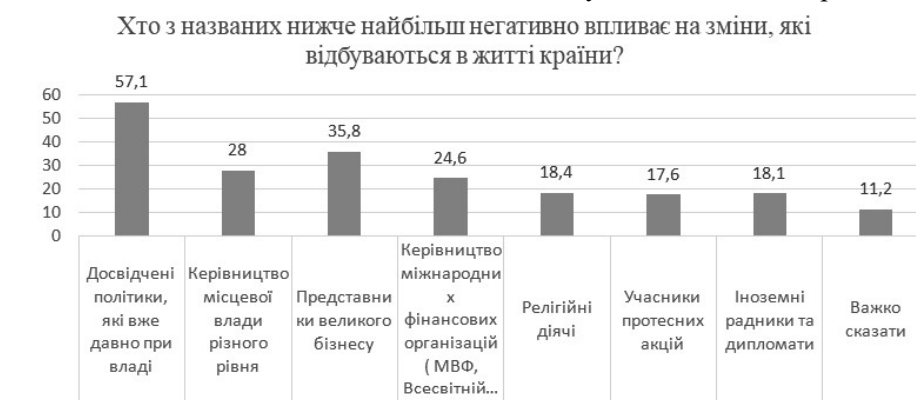
На зміни в суспільстві впливають не лише реформи, а і відповідальні особи, які впроваджують ці зміни та управляють ними. В таблиці 2 показано [8,с.435] динаміку від найвищого до найнижчого з показників, які негативно впливають на соціальні зміни, які відбуваються в країні і призводять до супротиву та конфліктів. Серед таких показників можемо виділити, 57,1 % опитаних все ж вважають винними політиків, які мають досвід протягом багатьох років правління при владі, що вони гальмують процеси і провокують на несправедливість. На другому місці респонденти поставили великий бізнес (олігархи), які мають доступ до важливих виробничих галузей в державі і формують свої правила, це становить 35,8% опитаних, також керівництво на місцях теж гальмує багато процесів і не виконує свою безпосередню функцію правління в регіонах, це становить 28% опитаних.

З 1994 року, коли МВФ вперше надало Україні кредитну допомогу, вона активно співпрацює з МВФ до сьогодні, беручи у використання фінансові і технічні ресурси, які вони надають нам з метою макроекономічної стабілізації та створення економічних реформ, де кредитно-фінансова допомога збільшилася вразі і МВФ почало включати важелі свого управління, які не відповідають реаліям життя українського народу та наших можливостей, це за останні роки призводить до великих соціальних конфліктів і становить 24,5 % серед опитаних з цієї проблеми. Надалі згідно даних показників, ми можемо бачити однакову ситуацію з позицій, які негативно впливають на становище в державі, це в релігійній сфері, міжнародних дипломатичних відносинах та протестних акціях, яке відноситься в межах приблизно 18%. Автор вважає, що дуже прикро, що коли складається така ситуація в країні, то 11,2% опитаних взагалі не мають своєї думки, проявляють байдужість до всіх проблем в державі.

Отже, проаналізувавши динаміку за цими признаками, що в українській державі потрібні значні зміни, які б змінили всю систему і будь-яка нова реформа мала життя для розвитку української новітньої держави.

Таб.2

Найбільш негативний вплив на зміни, які відбуваються в житті країни.

Актуальні завдання, які держава поставить перед собою відносяться на перший план, до них відноситься зниження корупції в державі та на регіональних місцях, становить 50,9% [8,с.452]. (Див.таб.3). Надати можливість українському народові вирішувати питання конституційними способами, це становить 55 % опитаних, ці показники дуже великі і характеризують, що населення майже на межі соціальних конфліктів і перетворень. Корупція призводить до неправомірного розподілу, соціальної нерівності та розпорядження державними коштами, ресурсами, економічне зростання гальмується, відбувається недовиплата податків, тяжко залучаються інвестицій у різні галузі виробництва, зростає соціальна нерівність. Будь-яке корупційне правопорушення веде до конфлікту інтересів, саме з подачі публічних посадовців в системі державного управління, які мають відповідний вплив в державі, якими зловживають в своїх інтересах,

Ці два найважливіших фактори які описані вище з таблиці 3, приєднують наступний признак, отримання гарантованих конституційних прав і свобод людей, яке становить 38%. З цього ми можемо бачити, що соціальні конфлікти в державі неминучі і це є постійний стан в країні, який відкритий до соціальних змін. Також за останній рік в державі до зниження рівня населення, економічного стану, поганого медичного забезпечення не зважаючи на реформи призвело перебування в становищі пандемії COVID-19. Це спричинило великий удар, як по українській державі, так і по ситуації в світі.

Таб.3

Найбільш актуальні завдання розвитку та перетворень, змін в нашому суспільстві.

Пандемія COVID-19 не зупинена і ще досі весь глобалізаційний світ живе вимушених соціальних змін, з новими правилами та нормами. Всі процеси в світі змінили свій вектор роботи і ізоляція, яка змушує шукати нові напрямки розвитку надає свій результат.

В Україні епідемічна ситуація коливається зігзагоподібно, це призводить до збитків в економіці держави та на споживчий кошик громадян країни [2].

Актуальними завданнями стають вакцинація, яка відбувається в державі, але у більшості населення спричиняє соціальну напруженість, страх перед побічними ефектами. За даними опитування, яке проведено у грудні 2020 року Харківським інститутом соціальних досліджень проаналізуємо, що 40% опитаних готові робити щеплення, а ситуація на сьогоднішній день збільшується на 52%, за даними, які оприлюднила група «Рейтинг», це характеризує, що в світі велика кількість вакцинованих, які вже можуть жити нормальним життям, пересуватися по світу без обмежень. Також в світі закріплені нові соціальні зміни на отримання ковідного паспорту, який теж змушує населення пристосовуватися до цих норм і проходити вакцинацію. В нашій країні довіра до медицини достатньо знизилася, опитані, які вагаються не знають достовірної інформації про вакцинацію і можуть бути залежними від фейкової інформації. Ці події призводять до страху, соціальної напруженості, конфліктів, це становлять 13% [9].

За цей рік пандемії соціальні зміни торкнулися всіх галузей суспільства, освіта тим паче зазнала величезної критики і суперечок з приводу дистанційного навчання, але дійсно в цьому є великі недоліки і переваги. Дистанційне навчання вже стало для нас реаліями життя, новими можливостями, новими втіленнями різних нових методик в сучасне інформаційно-технологічне буття, життя онлайн. На рівні держави все впроваджується в онлайн форматі і в онлайн сервісу, це становить 54,6% опитаних, які змінили своє життя через онлайн і їх змінив онлайн на реальний прогрес, перетворення в час цифрової доби, популяризації соціальних платформ [2,3].

На сьогоднішній день наукове, соціально-філософське знання про пандемію змінило історію людства і заповнило глобалізаційний світ, де потребує вчення з боку методології, аналітичного, порівняльного характеру до різних глобалізаційних проблем та виникнення соціальних конфліктів на цьому підґрунті, тривоги серед населення, страху за завтрашній день [5].

Отже, соціологія вивчає виникнення, протікання, вирішення, типологію, роль, методи регулювання, запобігання, управління соціальними конфліктами. На даний час є велика протидія суспільних сил, які змінюють суспільно-політичний устрій держави та трансформаційні процеси, які відбуваються у всіх сферах суспільного життя. Пандемія COVID-19 гальмує цей процес, але треба направляти всі сили на підвищення ролі стабілізації ситуацій в суспільстві, проводити наукові дослідження,

експерименти, для того щоб соціальні зміни не створювали глобальних проблем, а направляли в позитивний розвиток і благополуччя населення.

Список використаних джерел

1. Dahrendorf R. Toward a Theory of Social Conflict. *Journal of Conflict Resolution*. 1958. Vol. 2, № 6. P. 170–183. [in English]
2. Луканова В. В. Феномен пандемії: підґрунтя, сутність, динаміка (соціально-філософський аналіз) [Електронний ресурс]. Дніпр, 2019 252с. – URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lukanova_Viktoriiia/Fenomen_pandemii_pidgruntia_sutnist_dynamika_sotsialno-filosofskyi_analiz/.
3. Національне українське опитування. [Електронний ресурс]. –URL:<https://www.irf.ua/pobichni-efekty-bezpechnist-vartist-pohodzhennya-shho-najbilshe-turbuye-ukrayincziv-u-vakczyni-vid-kovid-19-opytuvannya/>
4. Ручка А.А., Танчер В.В. Очерки история социологической мысли. Киев: Наукова думка, 1992, С.154.
5. Соціології PRO життя в умовах карантину. [Електронний ресурс]. 2020. – URL: <https://eenu.edu.ua/uk/articles/sociologi-pro-zhittya-v-umovah-karantynu>.
6. Танчер В.В. Спеціальні та галузеві соціології. Київ: Каравела, 2003. 304 с.
7. Танчер В., Казаков В. Проблема глобального конфлікту в сучасних соціологічних теоріях / Глобалізація в соціологічному вимірі. За ред. В.Степаненка, В.Бурлачука. К.: Інститут соціології НАН України, 2011. С.32-110.
8. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Інститут соціології НАН України. Випуск 6(20). Київ, 2019. С.433-452
9. Шах С. Пандемия: История смертельных вирусов /пер. с англ. М. Десятовой.- Москва: «Альпина Диджитал», 2016. 208 с.

REFERENCES

1. Dahrendorf R. (1958), Toward a Theory of Social Conflict. *Journal of Conflict Resolution*. Vol. № 6. 170–183 [in English].
2. Lukanova V.V. (2019), The phenomenon of pandemic: background, essence, dynamics (socio-philosophical analysis) [Electronic resource]. Dnieper - URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lukanova_Viktoriiia/Fenomen_pandemii_pidgruntia_sutnist_dynamika_sotsialno-filosofskyi_analiz/ [in Ukrainian].
3. National Ukrainian poll. [Electronic resource]. –URL: <https://www.irf.ua/pobichni-efekty-bezpechnist-vartist-pohodzhennya-shho-najbilshe-turbuye-ukrayincziv-u-vakczyni-vid-kovid-19-opytuvannya/>[in Ukrainian].
4. Ruchka A.A., Tancher V.V. (1992), Essays on the history of sociological thought. Kiev: Naukova Dumka [in Ukrainian].
5. Sociology PRO life in quarantine. (2020), [Electronic resource]. - URL: <https://eenu.edu.ua/uk/articles/sociologi-pro-zhittya-v-umovah-karantynu> [in Ukrainian].
6. Tancher V.V. (2003), Special and branch sociologies. Kyiv: Karavela [in Ukrainian].

7. Tancher V., Kazakov V. (2011), The problem of global conflict in modern sociological theories / Globalization in the sociological dimension. For order. V. Stepanenko, V. Burlachuk. К .: Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine. 32-110 [in Ukrainian].

8. Ukrainian society: monitoring of social change. Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine. (2019), Issue 6 (20). Kyiv. 433-452 [in Ukrainian].

9. Shah S. (2016), Pandemic: History of deadly viruses / trans. with English M. Desyatova.- Moscow: «Alpina Digital»[in Russian].

SOCIAL CHANGES WHICH LEAD TO SOCIAL CONFLICTS AMONG THE POPULATION IN THE GLOBALIZATION SPACE

I. Shevel

Kyiv National University of Culture and Arts,
street E. Konovalts, 36, Kyiv, 01133
<https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>
Shevelinna@ukr.net

I Kostyrya

Kyiv National University of Culture and Arts,
street E. Konovalts, 36, Kyiv, 01133
<https://orcid.org/0000-0003-2654-8472>

The article reveals the problems of conflicts related to social changes in society. Conflict covers all spheres of human life (social, economic, political, cultural, spiritual) and is studied in various areas of scientific teaching. Studies of modern practices in the sociology of conflict are described. On the basis of research the reasons, a subject of social conflict on social changes in a modern society are analyzed. The article deals with the study of stages and methods of analysis of the concept of «conflict» and its belonging to the social. Theoretical and methodological approaches are supported by public opinion data for the last period of studying social conflicts in the Ukrainian state. Social changes in society are accompanied by social conflicts in society.

The process of globalization is changing the modern world, it creates new crises, risks, to create «new social conflicts», «without contact conflicts», each conflict has its own history, subject, causes, development and regulation. We all know that conflict is

an inevitable phenomenon that helps the normal development of society, its changes are aimed at reforms that are generated by social tensions, that is, the positive function of conflict in today's realities is successfully confirmed. The social changes that are constantly on the move today are an urgent problem and require the very social changes that create conflict interactions. In today's world, conflicts are growing rapidly and among their diversity, groups are being created that are dissatisfied with the situation in the country. Everyone has their own interests and values that do not coincide and there is social tension for various social changes. L. Kozer and G. Simmel studied social conflict on the positive side and believed that social changes caused by conflicts develop in normalizing natural forms of social life.

In social distribution, conflict flares up because there is a shortage of resources. G. Simmel believes that conflict leads to socialization, social change and social development, this theory is also supported by L. Kozer and adds that the conflict manifests social changes and reduces tensions in society.

Key words: social conflict, social changes, conflict. sociology of conflict.

Стаття надійшла до редколегії 14.07.2021

Прийнята до друку 19.08.2021